

LA DEONTOLOGIA DE L'ePSICOLOGIA

Deontologia de la pràctica psicològica a distància

Autor: Dr. Antoni Baena

Coordinador del Grup d'Experts en TIC del COPC

**Col·legi Oficial de
Psicologia de Catalunya**

1-Introducció

L'ePsicologia com una nova manera de posar en pràctica la psicologia gràcies a la tecnologia obliga a una anàlisi profunda des del punt de vista ètic i deontològic que ajudi a potenciar i augmentar el seu ús i no que sigui un fre. Si bé, actualment hi ha un corrent imperant que veu l'ePsicologia com una aplicació de la psicologia en situacions on el tractament tradicional no sigui possible i no, com el que és, una altra opció fiable, eficaç, segura i complementària.

També és important tenir en compte que s'ha posat el focus gairebé únicament en la intervenció clínica amb el que potser hauríem de començar a parlar d'ePsicologia clínica en comparació amb la resta d'intervencions psicològiques que usen la tecnologia com la psicologia escolar, psicologia social o psicologia forense, per posar alguns exemples.

Com era previsible, els serveis d'intervenció psicològica a distància s'han anat trobant amb nous problemes a mesura que s'han anat desenvolupant, expandint i generalitzant el seu ús en un entorn en el qual la tecnologia marca un ritme més ràpid que el que pot assumir el col·lectiu de professionals de la psicologia que l'han d'aplicar, especialment en relació a la important falta de formació en competències digitals específiques del col·lectiu (Mahoney et al., 2018). Potser aquest és el principal motiu pel qual l'ePsicologia no s'havia implantat més i ha hagut de succeir una pandèmia per veure la seva utilitat, rigor i eficàcia (Stoll et al., 2020), a més de posar el focus en la importància de la regulació, no sols de la intervenció professional online, sinó de tot el

relacionat amb la IA (Intel·ligència Artificial) o les màquines (Hilgart et al., 2012; Smucker Barnwell i Campbell, 2017).

En resum, la virtualitat de la prestació de serveis, que és una dels majors avantatges de l'ús de les TIC perquè afavoreix la interacció, també facilita l'aparició d'alguns riscos (ciberatacs, robatori d'identitat, accés a informació confidencial...) (Baena & Quesada, 2007).

2-Codi deontològic de la pràctica psicològica online

El codi deontològic com a constructe social és canviant, de fet, necessita ser canviant per continuar aconseguint el seu objectiu final, que no és un altre que el de protegir als usuaris de les intervencions psicològica (Baumes et al., 2020).

A continuació aportem una sèrie de recomanacions mínimes per la pràctica de l'ePsicologia.

1. **Capacitació professional** i estàndards de procediment operatiu. Qualsevol consell o intervenció psicològica a distància ha de realitzar-la un professional especialitzat, qualificat i competent en ePsicologia.
2. **Integritat.** El professional ha de mantenir l'honestedat i el respecte cap a els/les pacients/clients. Mai imposarà l'ús de la tecnologia per sobre d'evidència i/o eficàcia.
3. **Adhesió a la qualitat, atribució i referències.** És obligatori que les intervencions siguin efectives, que les informacions tinguin una alta qualitat i que siguin contrastables, posant sempre la salut del pacient i la seva millora per sobre de qualsevol altre objectiu.

4. **Respecte pels drets i la dignitat de les persones.** Se seguiran estrictament les lleis i codi deontològic del país d'origen de la pràctica clínica.
5. **Emergències.** El professional de la psicologia que treballi a distància ha d'estar prou capacitat com per detectar les emergències i tenir disposats procediments alternatius perquè les crisis siguin ateses al més aviat possible.
6. **Confidencialitat.** Consisteix en l'obligació de garantir els mecanismes adequats per evitar la intromissió aliena en les dades que el pacient ha confiat al terapeuta, utilitzant l'encriptació o servidors segurs (SSL), contrasenyes en l'ordinador, un únic dispositiu i evitar moure'l el màxim possible. El valor de la llibertat i de la seguretat no pot estar en dubte per la tecnologia o per la manera d'utilitzar-la. Per tant, cal buscar solucions diferents quan la tecnologia xoca amb la privacitat, i mai buscar alternatives de dubtosa seguretat.
7. **Anonimat.** En algunes circumstàncies es podria acceptar l'anonimat de l'usuari, com en situació de crisi, en intervencions no complexes o en situacions en les quals l'anonimat pugui afavorir la intervenció psicològica, si bé s'ha d'analitzar específicament la possible vulnerabilitat i estatus legal, especialment amb menors, habitualment amb una limitació en els serveis oferts.
8. **Gestió del temps.** En el camp de l'ePsicologia existeix en dos formats: comunicacions sincròniques (en temps real) i comunicacions asincròniques (en temps retardat/no en temps real) (Barak, 1999). Les comunicacions sincròniques inclouen sessions telefòniques, conferències

d'àudio i vídeo, missatgeria instantània basada en text i xat en línia privat o grupal, amb el que són molt semblants a les visites presencials tradicionals. Les comunicacions asincròniques consisteixen en intervencions demorades en el temps, com a correspondència per correu electrònic, interaccions d'àudio o vídeo pregravades i intervencions en línia creades prèviament. L'asincronia té el gran avantatge de permetre la interacció entre un professional i un pacient en diferents fusos horaris o incompatibilitat horària, si bé s'han de tenir clars els límits geogràfics que la legislació i la deontologia.

9. **Gestió de l'entorn.** Els serveis d'ePsicologia poden donar-se més enllà de l'estructura de les parets físiques, poden sorgir diversos desafiaments. Un es relaciona amb la flexibilitat de l'ePsicologia i la capacitat per treballar des de qualsevol lloc i en qualsevol moment, la qual cosa possibilita la interacció en entorns públics com una cafeteria, una biblioteca, etc. si bé podria implicar diferents problemes com posar en risc la confidencialitat de l'usuari, reduir els beneficis terapèutics, incloure elements distractors de l'entorn, etc.
10. **Consentiment informat.** El/la pacient/client ha d'acceptar les condicions del tractament, i per això se li demanarà algun tipus d'acord. Per aquest motiu cada professional ha de ser prou clar a informar sobre les tècniques i estratègies terapèutiques que proposa i el manteniment científic que les recolza, per obtenir l'acord de l'usuari. Hem d'estar segurs que el pacient ha rebut la informació suficient i que, com a resultat d'aquesta, ha comprès el que significa el tractament a distància i accepta aquesta intervenció de manera voluntària.

11. **Pràctica comercial.** Cal deixar ben clar qui són els patrocinadors i la política dels professionals per mantenir la independència d'actuació enfront d'aquests, diferenciant prou la informació clínica de l'educacional i la promocional en tota intervenció que es faci, i sempre recomanar intervencions amb suficient i objectiva evidència científica.
12. **Cobrament de serveis.** En el cas de cobrar pels serveis oferts, les tarifes han de cenyir-se a la política de preus recomanats pels col·legis professionals i garantir un sistema de cobrament de confiança i segur.
13. **Responsabilitat social.** S'ha de fer públic el coneixement científic, de manera que altres persones puguin aprofitar-se d'aquest, per la qual cosa es recomana l'ús de plataformes d'accés obert (Open Access) on publicar els resultats de diferents recerques o intervencions professionals.

HON Code. Proposta de codi deontològic per les intervencions de salut a distància: https://www.hon.ch/honcode/guidelines/guidelines_sp.html

3-Conclusions

Està per veure a qui beneficiarà més l'ePsicologia, quines problemàtiques seran les que millors resultats obtinguin, però no es generalitzarà el seu ús sense una important alfabetització digital dels/les professionals en les competències digitals pròpies de la disciplina, una constant avaluació del cost-eficàcia de les intervencions, un rigorós control professional que eviti l'intrusisme i les males pràctiques, i una confidencialitat de les dades molt significativa.

El gran repte està a superar la idea que la intervenció psicològica a distància no sigui vista com una intervenció menor, sinó com una intervenció complementària amb totes la garanties. A més, si s'utilitzen tecnologies autònomes, com la Intel·ligència Artificial, la Internet de les Coses (IoT) i aplicacions mòbils han d'estar dissenyades i programades amb algorisme ètics consensuats i avaluables i per això és necessari tenir professionals de la psicologia que pensin en la importància de la deontologia a distància.

Bibliografia

- Baena, A. i Quesada, M. (2007). El paper integrador i complementari de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació en el control i tractament del tabaquisme. *Trastorns Addictius*, 9(1), 46-52.
- Barak, A. (1999). Psychological applications on the internet: A disciplini on the threshold of a new millennium. *Applied and Preventive Psychology*, 8(4), 231-245.
- Baumes, A., Čolić, M. i Araiba, S. (2020). Compari- són of Telehealth- Related Ethics and Guidelines and a Checklist for Ethical Decision Making in the Midst of the COVID-19 Pandemic. *Behavior Analysis in Practice*, 13(4), 1-12.
- Hilgart, M., Thorndike, F. P., Marró, J. i Ritterband, L. M. (2012). Ethical issues of web-based interven- tions and online therapy. En M. M. Leach, M. J. Stevens, G.
- Lindsay, A. Ferrero, i I. Korkut (eds.), *The Oxford handbook of International psychological ethics*. (pàg. 161-175). Oxford University Press.

- Mahoney, N., Walaszek, A. i Caudill, R. (2018). In- corporating Technology into the Psychiatric Resi- dency Currículum. *Academic Psychiatry: The Journal of the American Association of Directors of Psychiatric Residency Training and the Association for Academic Psychiatry*, 42(6), 847-851.
- Smucker Barnwell, S. i Campbell, L. F. (2017). Ethical and Legal Aspects of the Practice of Teletherapy. En S. Walfish, J. E. Barnett, i J. Zimmerman (eds.), *Handbook of Private Practice: Keys to Success for Mental Health Practitioners* (p. 492). Oxford Uni- versity Press.
- Stoll, J., Sadler, J. Z. i Trachsel, M. (2020). The Ethical Usi of Telepsychiatry in the Covid-19 Pandemic. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 665.